

تصویب نهایی اسارت نامه ۲۵ ساله ایران

قسمت ششم^۱

امیر فیض - حقوقدان

ادعای چهارم

ادعای دیگر شورای نگهبان ادعای داوطلبانه بودن برجام است.

در این مورد سخنگوی شورای نگهبان گفته است:

«این اقدامات بیک سند حقوقی تبدیل نشده قرار است (الف) که برای اجرای برخی از امور توسط دولت جمهوری اسلامی و طرفهای مقابل گذاشته شده و در آن تاکید شده است که این اقدامات داوطلبانه است. در متن مصوبه مجلس شورای اسلامی نیز داوطلبانه بودن این اقدامات با دو واژه مورد تانید قرار گرفته است .. (ب)..... بنابراین طرز تلقی ما این بود که این مصوبه یک قرارداد بین المللی نیست که نیازی به تصویب مجلس داشته باشد بلکه قول و قرار است که مقام اجرا با طرفهای مذاکره گذاشته است. (ج)

علاوه بر آن یکی از مقام های خارجی گفت؛ که هر وقت بخواهیم میتوانیم تحریم ها را برگردانیم ماهم هر زمان بخواهیم از اقدامات داوطلبانه خودداری کنیم. (د)

بنابراین برجام یک سند حقوقی الزام آور تلقی نمیشود. مجلس نیز اساساً روی همین تلقی وارد بررسی جزئیات نشده است شورای نگهبان نیز مصوبه مجلس شورای اسلامی را موضوع بررسی خود قرار داده است نه جزئیات قول و قرارهای اجرائی دولت و طرفهای مذاکره را. (ه) (پایان ادعای شورای نگهبان).

(بخشی از متن بالا در تحریر قبل در مقام بحث قرار گرفته و آن قسمت از ادعای شورای نگهبان مبنی بر اینکه «برجام تبدیل به سند حقوقی نشده» زیر ردیف (الف) به نقد آمد، و اکنون بخش دیگر آن که ادعای داوطلبانه بودن است و در همان تحریر قبل با علامت (ب) مشخص گردیده در تکلیف این تحریر قرار دارد)

ادعای داوطلبانه بودن برجام (ب)

نخستین مهمی که این تحریر آنرا عرضه میکند این است که چرا و چطور شده که واژه داوطلبانه بودن در برجام و مذاکرات وین بکار گرفته شده است در حالیکه در همه مواد برجام صحبت از تعهد است.

^۱ - یخش نخست و دوم، سوم و ضمیمه سوم.... را به ترتیب در اینجا بخوانید:

<http://1400years.org/AmirFez/TasvibeEsaratNameh25Saleh-1-AmirFez-16Oct2015.pdf>

<http://1400years.org/AmirFez/TasvibeEsaratNameh25Saleh-2-AmirFez-19Oct2015.pdf>

<http://1400years.org/AmirFez/TasvibeEsaratNameh25Saleh-3-AmirFez-22Oct2015.pdf>

<http://1400years.org/AmirFez/TasvibeEsaratNameh25Saleh-Anex3-AmirFez-27Oct2015.pdf>

<http://1400years.org/AmirFez/TasvibeEsaratNameh25Saleh-5-AmirFez-29Oct2015.pdf>

واژه داوطلبانه بودن سرهوائی وارد برجام و مذاکرات هسته ای نشده است هم آمریکا و هم گروه ایرانی مذاکرات هسته ای با علم و بصیرت حقوقی کلمه داوطلبانه بودن را ضمیمه برجام کرده اند. اکنون علت این زیرکی و موقع شناسی بیان میشود:

در چهار تحریرپایپی که تحت عنوان «فقدان شرائط اساسی در توافق جامع» بتاريخ ۲۸/۷/۲۰۱۵ تقدیم گردید^۲ عرض شد که کنوانسیون وین در مورد عهدنامه های بین المللی بین کشورها قائل به شرائطی است که از آن بنام قوانین آمره یاد کرده و اصول مزبور را دقیقاً احصاء میکند که عبارتست از:

اصل رضایت آزادانه - اصل حق تساوی حقوق ملت ها - اصل تساوی حاکمیت کشورها - اصل عدم توسل به تهدید - اصل رعایت اعلامیه جهانی حقوق بشر - اصل عدم مداخله و اصل حسن نیت و احترام متقابل.

توضیح داده شد که حقوقدانان بین المللی به شرائط اساسی مزبور تا آنجا اهمیت داده اند که از آن بنام (ناموس آمرانه) یاد کرده اند و ماده ۵۳ کنوانسیون وین هم صریحاً اعلام داشته:

> چنانچه عهد نامه های بین المللی هر ماده ای از آن با اصول مزبور که بنام قاعده آمره عام حقوق بین الملل نامیده میشود مخالف باشد آن قرارداد باطل است<

در آن چهار تحریر، فقدان شرائط آمره عام حقوق بین الملل در توافق جامع هریک بوضوح بیان شد خاصه روی فقدان دوشرط اساسی یعنی اصل آزادی در تنظیم قرارداد و اصل عدم توسل به تهدید و ارباب تمرکز بیشتری یافت.

تنظیم کنندگان متن توافق جامع کاملاً مترصد بوده اند که ایراد مهمی که متوجه توافق جامع هست عدم رضایت جمهوری اسلامی بطور کلی خاصه از باب تحریم ها و تهدید به جنگ است که اگر جمهوری اسلامی راه توافق را انتخاب نکند بهای آن جنگ است و اصطلاح «گزینه نظامی روی میز است» یادگار همان مذاکرات هسته ای است که به توافق جامع منجر شده است.

مشکل مزبور با توسل به داوطلبانه بودن ایران برای انجام تعهدات و بطور کلی طرف توافق قرار گرفتن از نظر حقوقی حل شدنی است زیرا داوطلب بودن یعنی بدون فشار ثالث و اجبار و تهدید و حتی نیاز عهده دار انجام کاری شدن است.

اصولاً چه در حقوق خصوصی و چه در حقوق بین الملل به اصل رضایت و عدم کره و اجبار و تهدید اهمیت فوق العاده ای داده شده است، چراکه وجود عناصر عدم رضایت و یا تهدید و کره و امثال آنها از موارد فسخ است در حقوق خصوصی قصد و رضا اساسی ترین عناصر صالت عقد است یعنی طرفین قرارداد حق دارند در صورت پیدایش غبن و یا کره و اجبار و امثال آنها معامله را فسخ کنند. برای اینکه این حق سبب تزلزل عقد نشود، در سند قرارداد نوشته میشود: «اسقاط کافه خیارات از طرفین بعمل آمد».

معنای داوطلبانه بودن در قرارداد های بین المللی همان معنای اسقاط کافه خیارات را در حقوق خصوصی و قراردادها دارد در تطبیق مورد ایران نمیتواند بعلت فشار تحریم های غیرقانونی و تهدید مدام جنگ ابطال برجام را به استناد عدم تطابق با ماده ۵۳ کنوانسیون وین خواستار شود.

این یک زیرکی و موقع شناسی آمریکاییها برای مهار ایران در چارچوب برجام بوده است که بدین وسیله حق استفاده ایران از ماده ۵۳ را مسدود سازند.

از آنجا که هر عقد و قراردادی چه در حقوق بین الملل و یا حقوق خصوصی باید از کره و تدلیس و اجبار و غبن فاحش برکنار و پاک باشد بنابراین اصل، در قراردادها آمادگی و رضایت طرفین است که سبب داوطلب شدن آنها به انجام کار و تعهدی میشود؛ بنابراین تمام قراردادها از اصل داوطلبی برخوردار است چه قید بشود و چه نشود.

مسیر حقوقی داوطلب

مسیر حقوقی داوطلب در رابطه با موقعیت و شخصیت داوطلب تفسیرپذیر میشود.

شخصیت های طبیعی (افراد) در قبول تعهدات داوطلبانه آزاد هستند مانند کسی که داوطلب پرستاری از بیماری میشود و یا داوطلب میشود که بخشی از دارائی های خودش را به بنگاه خیریه ای واگذار کند؛ ولی این مسیر برای یک شخصیت حقوقی و یا دولت یک کشور مهیانیست؛ زیرا برخلاف فرد که برحق و مال خودش استیلا دارد شخصیت حقوقی و یا دولت ها بر مال و یا حقی که تصدی دارند استیلا ندارند و نمیتوانند کاری داوطلبانه به معنای بدون اجرت و عوض انجام بدهند و نیاز به اجازه مجمع عمومی شخصیت حقوقی و یا مجلس را در مورد دولت دارند.

از این اشاره این جواب دریافت کردنی است که نمایندگان جمهوری اسلامی در مذاکرات هسته ای نمیتوانسته اند به تعهدات خانه برانداز کشور عنوان داوطلبانه بدهند.

کدام احمق است که داوطلبانه توقف فعالیت های هسته ای که بنابر نظر متخصصی حدود ۵۰۰ میلیارد دلار هزینه داشته بصورت آهن قراضه و یاماشین های مهر و موم شده درآورد و جایگاه های ماشین آلات را با بتن پر کند و ۲۵ سال هم زیر کلید آزمایش راستی آزمائی بیگانگان قرار گیرد و تحریم هاهم همچنان باقی بماند، الا آنکه گهگاهی مانند آب باریکه ای قدری شل شود و همه اینها داوطلبانه باشد، و همه اینها هم از مال ملتی گرفتار فقر و بیکاری و درماندگی باشد؟؟

حرف مفت اشکالی ندارد ولی نه آنقدر که آقای عراقچی با افتخار انجام این تعهدات را داوطلبانه مینامد اینکه کسی تصور کند که مفهوم داوطلب بودن این است که انسان فارغ از تعهد و مسئولیت است و هر وقت میل دارد میتواند ترک کار داوطلبانه را بنماید، بکلی نادرست است. به پرسشنامه های والانتیر Volunteer نگاه کنید همه دارای شرائط و مسئولیت است والانتیر اگر دستمزد دریافت نکند ولی فارغ از مسئولیت نیست.

تصویب برجام در مجلس و داوطلبانه بودن برجام

این نظریه که قانون اجرای برجام مصوبه مجلس از سوی دولت به بحث داوطلبانه بودن پایان میدهد بی پناه نیست به دلایل زیر:

★ داوطلبانه بودن یکطرف قرارداد های بین المللی نه درکنوانسیون وین درمورد عهدنامه های بین المللی ضابطه ای دارد و نه چنین اجازه و حقی به دولت درقانون اساسی جمهوری اسلامی داده شده است.

★ یک رویه ای درحقوق بین الملل دیده میشود که نمایندگان کشورها درمذاکرات و عقد پیمان از واژه داوطلبانه استفاده کرده اند و آن به این قصد است که اقدام داوطلبانه ایجاد تعهدی نمیکند تا زمانی که مجلس کشور آنها تصویب کند و آنها نسبت به موضوعاتی است که درحیطه صلاحیت نماینده کشورطرف مذاکره قرارداد داده نشده است؛ یعنی قولی است که با تنفیذ مراجع قانونی کشورقابل اجرا میگردد.

نمونه ای که میتوان ارائه داد قبول پروتکل الحاقی آژانس بین المللی اتمی است که در دولت خاتمی با حضور همین شیخ حسن داوطلبانه قبول گردید ولی مجلس آنها رد کرد و موضوع آن کلا منتفی گردید.

★ اقدام داوطلبانه درمذاکرات و تصمیمات بین المللی به معنای موافقت مشروط و مقدماتی است که تکلیف آن بعداز رجوع به مجلس معین و ازقوه به فعل درمیآید؛ درحالیکه درمورد توافق جامع بخش عظیم و سنگینی از تعهدات ایران ازقوه به فعل درآمده و این اعمال انجام شده با نفس داوطلبانه بودن که موکول کردن مورد به تصویب مجلس است مغایرت دارد.

★ بموجب بند (ب) ماده اول کنوانسیون وین <تنفیذ - قبول - تصویب - الحاق به معنای آن اقدام بین المللی است که برحسب موارد واجد یکی از عناوین مزبور بوده و به وسیله آن، کشوری در عرصه بین المللی رضایت خود را به التزام درقبال یک معاهده ابراز میدارد>.

بنابراین تصویب برجام و اجازه اجرای آن به دولت، برجام را بصورت یک تعهد التزام او درآورده است.

★ هم امروز ۱۱ آبان (دوم نوامبر ۲۰۱۵) علی اکبر صالحی گفت: حروند کاهش تعداد سانتریفیوژها در اجرای تعهدات ایران مطابق توافق جامع اتمی آغاز شده است. همزمان ۲۰ نماینده مجلس هم در تذکری به حسن روحانی خواهان توفیق کاهش تعداد سانتریفیوژها شده اند>.

در اظهارات صالحی از روند کاهش تعداد سانتریفیوژها بعنوان اجرای تعهدات توافق جامع یاد شده و ذکری از داوطلبانه بودن نشده و این امر قرینه ای است که داوطلب بودن دربرجام به معنای رضایت داشتن به انجام تعهدات است.

حاشیه = درخواست ۲۰ نماینده مجلس برای توقف اجرای برجام کاری نمایشی است زیرا با تصویب قانون اجرای برجام که به دولت اجازه داده شده به تعهدات ایران دربرجام عمل کند چنین درخواستی فقط نمایشی منظور است. (پایان حاشیه)

★ ادعای شورای نگهبان به اینکه دوبار دربرجام از واژه داوطلبانه استفاده شده دلیل موجهی نیست اول آنکه بموجب کنوانسیون وین <توافق کشورها تحت هر عنوانی که در سند باشد اعتبار معاهده

رادارد>

دوم آنکه اگر تکرار دوبار عبارت داوطلبانه بودن، برجام را از حالت التزام و تعهد ایران خارج میسازد ده ها بار بیشتر از عبارت <ایران متعهد است> استفاده شده. چیزی که آثار حقوقی بر آن مترتب نباشد و یا به علی زائل شده باشد عنوان کردن مجدد آن ایجاد حق نمیکند.

شاهد مقصود

در تحریر قبل به شهادت و اظهار نظر حقوقی پژوهشگرده شورای نگهبان در موارد مذکور در آن تحریر استناد شد اکنون در مورد داوطلبانه بودن که مورد استناد شورای نگهبان قرار گرفته از نظریه شاهد نیز استفاده میگردد.

نظریه پژوهشگرده شورای نگهبان در مورد داوطلبانه بودن

در خصوص مفهوم داوطلبانه بودن اقدامات جمهوری اسلامی در برجام دوفرض کلی مطرح میباشد:

فرض اول داوطلب بودن به معنای اختیاری و از روی اراده بودن است و از آنجا که تصویب معاهدات بین المللی بر اساس حق حاکمیت و از امور اختیاری است لذا داوطلب بودن خصیصه اختصاصی تمام عهدنامه های بین المللی و حتی حقوق خصوصی است.

فرض دوم اینکه - داوطلب بودن به نیت عدم تعاقب مسئولیت حقوقی در صورت استنکاف و اجرای تعهد میباشد.

از آنجا که مطابق اصول ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی (جمهوری اسلامی) تصویب هرگونه توافق بین المللی که دارای وصف تعهد و جنبه بین المللی داشته باشد تنها با تصویب مجلس است نمیتوان با ذکر قید داوطلبانه بودن این الزام قانونی مبنی بر لزوم تصویب از سوی مجلس را نادیده گرفت. (پایان نظریه)

برجام معاهده نیست (ج)

ادعای دیگر شورای نگهبان بر این پایه است که >برجام قول و قرار است که مقام اجرا با طرفهای مذاکره گذاشته است<

گرچه ادعای مزبور یکبار در نخستین قسمت از اظهارات سخنگوی شورای نگهبان تحت عنوان >این اقدامات به یک سند حقوقی تبدیل نشده و قرار است که برای اجرای برخی از امور توسط دولت جمهوری اسلامی و طرف های مذاکره گذاشته شده< عنوان گردیده که در قسمت پنجم تحریرات با استفاده از نظریه حقوقدانان پژوهشگرده شورای نگهبان مردود گردیده و ورود مجدد به آن بحث، ملاحظه پذیر نیست ولی این اشاره بجاست:

تمام توضیحاتی که شورای نگهبان داده است از ارکان و شرائط قرارداد و عهد نامه است و شورای نگهبان نگفته که اگر برجام قرارداد نیست پس عنوان حقوقی آن چیست.

در تعریف حقوق بین الملل درباره معاهده میخوانیم:

معاهده عبارتست از یک توافق * بین المللی که بین کشورها * بصورت کتبی منعقد شده * و مشمول حقوق بین الملل باشد * صرف نظر از عنوان خاص آن و اینکه در یک سند واحد و یا چند سند باشد.

برجام هم یک توافق * بین ایران و کشورهای ۱+۵ است پس توافق بین المللی است * برجام بصورت کتبی منعقد شده * و مشمول حقوق بین الملل هم میباشد، به دلیل ارتباط با شورای امنیت * بنابراین صرفنظر از عنوان آن، برجام یک عهدنامه بین المللی بوده و ایراد شورای نگهبان نا وارد است.